

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 4 września 2019 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Zabezpieczenie społeczne – Pracownicy migrujący – Uregulowania Unii Europejskiej dotyczące przeliczenia walut – Rozporządzenie (WE) nr 987/2009 – Decyzja nr H3 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego – Obliczenie dodatku dyferencyjnego do dodatku rodzinnego należnego pracownikowi zamieszkującemu w państwie członkowskim i pracującemu w Szwajcarii – Określenie daty odniesienia dla kursu wymiany

W sprawie C-473/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Finanzgericht Baden-Württemberg (sąd ds. finansowych kraju związkowego Badenii-Wirtembergii, Niemcy) postanowieniem z dnia 17 maja 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lipca 2018 r., w postępowaniu:

GP

przeciwko

Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Baden-Württemberg West,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: F. Biltgen (sprawozdawca), prezes izby, J. Malenovský i L.S. Rossi, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu niemieckiego początkowo przez T. Henzego i J. Möllera, następnie przez J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez B.R. Killmanna i D. Martina, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: niemiecki.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 90 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2009, L 284, s. 1), a także decyzji nr H3 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z dnia 15 października 2009 r. dotyczącej daty, którą bierze się pod uwagę przy ustalaniu kursu wymiany, o którym mowa w art. 90 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.U. 2010, C 106, s. 56, zwanej dalej „decyzją nr H3”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między GP a Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Baden-Württemberg West (federalną agencją zatrudnienia – kasą świadczeń rodzinnych w zachodniej Badenii-Wirtembergii, Niemcy) (zwaną dalej „kasą świadczeń rodzinnych”), dotyczącego przyznania dodatku dyferencyjnego w Niemczech do świadczeń na dziecko pobieranych w Szwajcarii.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

- 3 Artykuł 8 umowy zawartej między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi z jednej strony a Konfederacją Szwajcarską z drugiej strony w sprawie swobodnego przepływu osób, podpisanej w Luksemburgu w dniu 21 czerwca 1999 r. i zatwierdzonej w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2002/309/WE, Euratom i – w odniesieniu do umowy w sprawie współpracy naukowej i technologicznej – decyzją Komisji z dnia 4 kwietnia 2002 r. w sprawie zawarcia siedmiu umów z Konfederacją Szwajcarską (Dz.U. 2002, L 114, s. 6, zwanej dalej „umową w sprawie swobodnego przepływu osób”), stanowi:

„Umawiające się strony uwzględniają, zgodnie z załącznikiem II, koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, szczególnie w celu:

- a) zagwarantowania równości traktowania;
- b) określenia stosowanego [właściwego] ustawodawstwa;

[...]

- d) wypłacania świadczeń osobom mającym miejsce zamieszkania na terytorium umawiających się stron;

[...]”.

- 4 Załącznik II do umowy w sprawie swobodnego przepływu osób, zatytułowany „Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego”, zmieniony załącznikiem do decyzji nr 1/2012 wspólnego komitetu utworzonego na podstawie wspomnianej umowy z dnia 31 marca 2012 r. (Dz.U. 2012, L 103, s. 51) (zwany dalej „załącznikiem II do umowy w sprawie swobodnego przepływu osób”), wszedł w życie w dniu 1 kwietnia 2012 r.
- 5 Zgodnie z art. 1 załącznika II do umowy w sprawie swobodnego przepływu osób:

„1. Umawiające się strony zgadzają się, w odniesieniu do koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, na stosowanie między sobą aktów prawnych Unii Europejskiej, o których mowa i które są zmieniane w sekcji A niniejszego załącznika, lub równoważnych im zasad.

2. Określenie »państwo członkowskie (państwa członkowskie)« zawarte w aktach prawnych, o których mowa w sekcji A niniejszego załącznika, oprócz państw objętych odpowiednimi aktami prawnymi Unii Europejskiej obejmuje również Szwajcarię”.

6 Artykuł 2 ust. 1 tego załącznika II stanowi:

„Na użytek stosowania postanowień niniejszego załącznika umawiające się strony należyć uwzględniają akty prawne Unii Europejskiej, o których mowa w sekcji B niniejszego załącznika”.

7 Sekcja A wspomnianego załącznika II odnosi się do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2013, L 188, s. 10), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r. (Dz.U. 2009, L 284, s. 43) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”), a także do rozporządzenia nr 987/2009. Sekcja B tego załącznika II odnosi się do decyzji nr H3.

Prawo Unii

8 Artykuł 68 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 883/2004 stanowi:

„1. W przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa więcej niż jednego państwa członkowskiego udzielane są świadczenia w tym samym okresie i dla tych samych członków rodziny, mają zastosowanie następujące zasady pierwszeństwa:

a) w przypadku świadczeń wypłacanych przez więcej niż jedno państwo członkowskie z różnych tytułów, kolejność pierwszeństwa jest następująca: w pierwszej kolejności prawa udzielane z tytułu zatrudnienia lub pracy na własny rachunek, w drugiej kolejności prawa udzielane z tytułu otrzymywania emerytury lub renty i w ostatniej kolejności prawa uzyskiwane na podstawie miejsca zamieszkania;

[...]

2. W przypadku zbiegu uprawnień, świadczenia rodzinne udzielane są zgodnie z ustawodawstwem wyznaczonym jako mające pierwszeństwo na podstawie przepisów ust. 1. Uprawnienia do świadczeń rodzinnych z tytułu innych kolidujących ustawodawstw są zawieszane do kwoty przewidzianej przez pierwsze ustawodawstwo i, w odpowiednim przypadku, określany jest dodatek dyferencyjny dla sumy, która przekracza tę kwotę. [...]”.

9 Artykuł 90 rozporządzenia nr 987/2009 ma następujące brzmienie:

„Do celów stosowania rozporządzenia [nr 883/2004] i rozporządzenia [nr 987/2009] kursem wymiany dwóch walut jest kurs referencyjny publikowany przez Europejski Bank Centralny. Data, którą bierze się pod uwagę przy ustalaniu kursu wymiany, jest określana przez komisję administracyjną [ds. koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, określoną w art. 71 rozporządzenia nr 883/2004]”.

10 Motyw 1 decyzji nr H3 stanowi:

„Wiele przepisów, takich jak [...] art. 68 ust. 2 [...] rozporządzenia [...] nr 883/2004, a także [...] rozporządzenia [...] nr 987/2009 dotyczy sytuacji, w których dla celów wypłaty, ustalenia wysokości lub ponownego ustalenia wysokości świadczenia [...] musi zostać ustalony kurs wymiany”.

11 Punkty 2–5 decyzji nr H3 mają następujące brzmienie:

- „2. O ile nie określono inaczej w niniejszej decyzji, przez kurs wymiany rozumie się kurs opublikowany w dniu, w którym instytucja wykonuje daną operację.
3. Instytucja państwa członkowskiego, która dla celów ustalenia uprawnienia i pierwszego ustalenia wysokości świadczenia musi przeliczyć daną kwotę na walutę innego państwa członkowskiego, stosuje:
- a) w przypadku gdy zgodnie z krajowymi przepisami, instytucja bierze pod uwagę kwoty np. zarobków lub świadczeń w pewnym okresie przed datą, dla której zostało wyliczone świadczenie – kurs wymiany opublikowany dla ostatniego dnia tego okresu;
 - b) w przypadku gdy zgodnie z krajowymi przepisami, dla celów ustalenia wysokości świadczenia instytucja bierze pod uwagę jedną kwotę – kurs wymiany opublikowany dla pierwszego dnia miesiąca bezpośrednio poprzedzającego miesiąc, w którym przepis musi być zastosowany.
4. Ustęp 3 stosuje się odpowiednio, gdy instytucja państwa członkowskiego musi przeliczyć kwotę w walucie innego państwa członkowskiego w celu ponownego ustalenia wysokości świadczenia w związku ze zmianą stanu faktycznego lub sytuacji prawnej osoby zainteresowanej.
5. Instytucja wypłacająca świadczenie, które jest regularnie waloryzowane zgodnie z ustawodawstwem krajowym, w przypadku gdy kwoty w innych walutach mają wpływ na to świadczenie, przy ponownym ustalaniu jego wysokości, stosuje kurs wymiany obowiązujący w pierwszym dniu miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego waloryzacja przysługuje, chyba że przepisy krajowe stanowią inaczej”.

Prawo niemieckie

- 12 Reguły dotyczące dodatku na dziecko pozostające na utrzymaniu dla osób podlegających bez ograniczeń podatkowi dochodowemu w Niemczech zostały określone w § 62 i nast. Einkommensteuergesetz (ustawy o podatku dochodowym, BGBl. 2009 I, s. 3366, zwanej dalej „EStG”).
- 13 Na mocy § 65 ust. 1 zdanie pierwsze pkt 2 EStG dodatek na dziecko pozostające na utrzymaniu nie jest wypłacany na dziecko, na które za granicą przyznano świadczenia porównywalne z dodatkiem na dziecko.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 14 Skarżąca w postępowaniu głównym, GP, i jej małżonek zamieszkują w Niemczech i wykonują pracę najemną w Szwajcarii. Mają dwoje dzieci. Od lutego 2012 r. małżonek ten pobierał w Szwajcarii dwa comiesięczne świadczenia na dzieci pozostające na utrzymaniu – w wysokości 200 franków szwajcarskich (CHF) (około 179 EUR) na każde z dzieci.
- 15 W dniu 19 sierpnia 2015 r. GP złożyła wniosek do kasy świadczeń rodzinnych o wypłatę dodatku dyferencyjnego do dodatku na dziecko.
- 16 Decyzją z dnia 8 września 2015 r., utrzymaną w mocy w dniu 14 października 2015 r. w następstwie złożenia odwołania, kasa świadczeń rodzinnych oddaliła ten wniosek w odniesieniu do okresu od kwietnia 2012 r. do grudnia 2014 r. Odnosząc się do art. 90 rozporządzenia nr 987/2009 oraz do decyzji nr H3, instytucja ta stwierdziła, że aby określić istnienie prawa do takiego dodatku dyferencyjnego i, w danym wypadku, kwotę tego dodatku, należy przyjąć kurs wymiany opublikowany w pierwszym dniu miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym obliczenie zostaje dokonane. Ze względu na to, że obliczenie to zostało dokonane w dniu przyjęcia decyzji z dnia 8 września 2015 r.,

mający zastosowanie kurs wymiany został opublikowany w dniu 1 sierpnia 2015 r. Zgodnie z tym kursem kwota 200 CHF odpowiada kwocie 188,71 EUR, czyli kwocie wyższej niż kwota przyznawana między 2012 i 2014 r. przez Republikę Federalną Niemiec tytułem dodatku na dziecko pozostające na utrzymaniu – a mianowicie 184 EUR miesięcznie na każde z dwóch pierwszych dzieci. W konsekwencji kasa świadczeń rodzinnych stwierdziła, że w odniesieniu do rozpatrywanego okresu nie należy się żaden dodatek dyferencyjny do dodatku na dziecko.

- 17 GP wniosła skargę przed sąd odsyłający, Finanzgericht Baden-Württemberg (sąd ds. finansowych kraju związkowego Badenii Wirtembergii, Niemcy), na decyzje z dnia 8 września i 14 października 2015 r. przyjęte przez kasę świadczeń rodzinnych oraz na jej dalszą decyzję. GP podnosi przed sądem odsyłającym, że pkt 3 lit. b) decyzji nr H3 ma zastosowanie do jej sprawy i że zawarte w tym przepisie wyrażenie „miesiąc, w którym przepis musi być zastosowany”, należy interpretować w ten sposób, że w niniejszym wypadku dotyczy ono kwietnia 2012 r., czyli miesiąca, od którego rozporządzenia nr 883/2004 i nr 987/2009 zaczęły mieć zastosowanie do jej sytuacji, ze względu na wejście w życie w tej dacie załącznika II do umowy w sprawie swobodnego przepływu. W konsekwencji kursem wymiany mającym zastosowanie na mocy pkt 3 lit. b) decyzji nr H3 jest kurs opublikowany w dniu 1 marca 2012 r. Ze względu na to, że zastosowanie tego kursu skutkowałoby ustaleniem kwoty 331,90 EUR tytułem szwajcarskiego dodatku na pozostające na utrzymaniu dwoje dzieci, czyli 165,95 EUR na dziecko, GP domaga się zapłaty miesięcznego dodatku dyferencyjnego w wysokości 36,10 EUR (18,05 EUR na dziecko) za okres od kwietnia 2012 r. do grudnia 2014 r.
- 18 Sąd odsyłający jest zdania, że rozstrzygnięcie rozpatrywanego sporu zależy od wykładni decyzji nr H3. Sąd ten wyraził wątpliwości dotyczące możliwości zastosowania pkt 3 lit. b) tej decyzji w zakresie, w jakim zgodnie z jego brzmieniem chodzi o przeliczenie kwoty przez daną instytucję państwa członkowskiego na walutę innego państwa członkowskiego, gdy instytucja ta powinna uwzględnić daną kwotę zgodnie z krajowymi przepisami, podczas gdy w niniejszym wypadku kasa świadczeń rodzinnych powinna przeliczyć na euro kwotę wyrażoną we frankach szwajcarskich, czyli przeprowadzić przeliczenie na walutę własnego państwa członkowskiego, zgodnie z prawem Unii, a mianowicie rozporządzeniem nr 883/2004. Według sądu odsyłającego podobna wątpliwość dotyczy również pkt 4 decyzji nr H3.
- 19 Na wypadek gdyby należało zastosować, wobec braku odmiennego przepisu w decyzji nr H3, pkt 2 tej decyzji, sąd odsyłający dąży do ustalenia – co się tyczy zawartego w tym punkcie wyrażenia „instytucja wykonuje daną operację” – jakie państwo i jaką operację wskazano.
- 20 Wreszcie sąd odsyłający powziął wątpliwości dotyczące ewentualnej możliwości zastosowania pkt 5 decyzji nr H3, który według tego sądu nastrocza również problemów związanych z wykładnią.
- 21 W tych okolicznościach Finanzgericht Baden-Württemberg (sąd ds. finansowych w Badenii-Wirtembergii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Który przepis decyzji nr H3 [...] należy zastosować w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym przy przeliczeniu waluty świadczeń rodzinnych na dziecko w postaci dodatku na dziecko bądź świadczenia na dziecko?
 - 2) Jak zgodnie z tym należy konkretnie interpretować mający zastosowanie przepis przy ustalaniu kwoty dodatku dyferencyjnego do dodatku na dziecko zależnego od kursu wymiany?
 - a) W przypadku zastosowania pkt 2 decyzji nr H3: który dzień w rozumieniu tego przepisu jest dniem, »w którym instytucja wykonuje daną operację«?
 - b) W przypadku zastosowania pkt 3 lit. b) decyzji nr H3 (ewentualnie w związku z pkt 4 wspomnianej decyzji): który miesiąc w rozumieniu tego przepisu jest miesiącem, »w którym przepis musi być zastosowany«?

- c) W przypadku zastosowania pkt 5 decyzji nr H3: czy klauzula odsyłająca do prawa krajowego jest zgodna z upoważnieniem przewidzianym w art. 90 rozporządzenia [...] nr 987/2009? Jeśli tak: czy »przepisy [krajowe] stanowiące inaczej« wymagają uregulowania przez ustawę w znaczeniu formalnym lub czy wystarczy administracyjna instrukcja krajowego organu administracji?
- 3) Czy w przypadku przeliczenia waluty szwajcarskiego dodatku na dziecko przeprowadzanego przez niemiecką kasę świadczeń rodzinnych istnieją szczególne zasady?
- a) Czy w przypadku zastosowania decyzji nr H3 w stosunku do Szwajcarii ma znaczenie, że niemieckie prawo krajowe w § 65 ust. 1 zdanie pierwsze pkt 2 [EStG] przewiduje wyłączenie prawa do świadczenia?
 - b) Czy dla przeliczenia waluty zgodnie z decyzją nr H3 ma znaczenie, kiedy instytucja szwajcarska przyznała lub wypłaciła świadczenia rodzinne?
 - c) Czy dla przeliczenia waluty zgodnie z decyzją nr H3 ma znaczenie, kiedy instytucja niemiecka odmówiła dodatku dyferencyjnego do dodatku na dziecko lub go przyznała?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania trzeciego

- 22 Ze względu na to, że pytanie trzecie dotyczy ewentualnego wpływu przeliczenia – na walutę państwa członkowskiego świadczeń wypłacanych we frankach szwajcarskich przez instytucję szwajcarską – na stosowanie i wykładnię przepisów prawa Unii wskazanych w dwóch pierwszych pytaniach, należy udzielić odpowiedzi na to pytanie w pierwszej kolejności.
- 23 W pytaniu tym sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy – jeśli chodzi o przeliczenie waluty świadczenia na dziecko pozostające na utrzymaniu w celu określenia kwoty ewentualnego dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 – na stosowanie i wykładnię art. 90 rozporządzenia nr 987/2009 oraz decyzji nr H3 wywiera wpływ okoliczność, że świadczenie to jest wypłacane we frankach szwajcarskich przez instytucję szwajcarską.
- 24 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 8 umowy w sprawie swobodnego przepływu umawiające się strony uwzględniają, zgodnie z załącznikiem II do umowy w sprawie swobodnego przepływu, koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, szczególnie w celu określenia właściwego ustawodawstwa i wypłacania świadczeń osobom mającym miejsce zamieszkania na terytorium umawiających się stron. W tym załączniku II sekcja A przewidziano stosowanie, między umawiającymi się stronami, rozporządzeń nr nr 883/2004 i 987/2009. I tak, ze względu na to, że zgodnie z art. 1 ust. 2 wspomnianego załącznika II „określenie »państwo członkowskie (państwa członkowskie)« zawarte w aktach prawnych, o których mowa w sekcji A niniejszego załącznika, oprócz państw objętych odpowiednimi aktami prawnymi Unii Europejskiej obejmuje również Szwajcarię”, przepisy tych rozporządzeń obejmują także Konfederację Szwajcarską (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dreyer, C-372/18, EU:C:2019:206, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo). Taka sama sytuacja ma miejsce w wypadku przepisów decyzji nr H3, ponieważ załącznik II sekcja B umowy w sprawie swobodnego przepływu stanowi, że umawiające się strony uwzględniają tę decyzję.
- 25 W tych okolicznościach sytuacja GP, która zamieszkuje w Niemczech i pracuje w Szwajcarii, podobnie jak jej małżonek, który otrzymuje świadczenia rodzinne przyznane przez instytucję szwajcarską, jest objęta zakresem stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 oraz decyzji nr H3 (zob. analogicznie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dreyer, C-372/18, EU:C:2019:206, pkt 30).

- 26 Z powyższego wynika, że należy, zgodnie z tymi aktami prawa Unii, traktować wspomniane świadczenia oraz przeliczenie waluty, w której je wyrażono, w taki sam sposób jak świadczenia pobierane w państwie członkowskim Unii. W szczególności jeśli chodzi o pytanie trzecie lit. a) sądu odsyłającego dotyczące znaczenia wyłączenia, na mocy § 65 ust. 1 zdanie pierwsze pkt 2 EStG, dodatku na dziecko pozostające na utrzymaniu w Niemczech, gdy porównywalne świadczenie jest wypłacane za granicą, w niniejszym wypadku w Szwajcarii, określona w prawie krajowym państwa członkowskiego zasada zapobiegania zbiegowi praw nie może być stosowana, gdy stwierdzono, że takie stosowanie jest niezgodne z prawem Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 12 czerwca 2012 r., Hudziński i Wawrzyniak, C-611/10 i C-612/10, EU:C:2012:339, pkt 71).
- 27 Należy dodać, że odmienne zastosowanie rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 oraz decyzji nr H3 w sytuacji takiej jak rozpatrywana w sporze w postępowaniu głównym byłoby niezgodne z celem odnoszącym się do równego traktowania realizowanym w drodze koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przewidzianej w art. 8 umowy w sprawie swobodnego przepływu.
- 28 W konsekwencji na pytanie trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi: jeśli chodzi o przeliczenie waluty świadczenia na dziecko pozostające na utrzymaniu w celu określenia kwoty ewentualnego dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, na stosowanie i wykładnię art. 90 rozporządzenia nr 987/2009 oraz decyzji nr H3 nie wywiera wpływu okoliczność, że świadczenie to jest wypłacane we frankach szwajcarskich przez instytucję szwajcarską.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 29 W pytaniu pierwszym sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, który przepis decyzji nr H3 ma zastosowanie do przeliczenia walut, w których wyrażono świadczenia na dziecko pozostające na utrzymaniu, w celu określenia kwoty ewentualnego dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004.
- 30 Aby udzielić odpowiedzi na to pytanie, w pierwszej kolejności należy przypomnieć, że decyzja nr H3 jest aktem wykonawczym w stosunku do rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału akt wykonawczy powinien być, w miarę możliwości, interpretowany w sposób zgodny z aktem podstawowym (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 maja 2009 r., Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely, C-161/08, EU:C:2009:308, pkt 38; z dnia 19 lipca 2012 r., Pie Optiek, C-376/11, EU:C:2012:502, pkt 34).
- 31 W drugiej kolejności, o ile w motywie 1 decyzji nr H3 wspomniano art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 jako przepis dotyczący „sytuacji, w których dla celów wypłaty, ustalenia wysokości lub ponownego ustalenia wysokości świadczenia [...] musi zostać ustalony kurs wymiany”, o tyle ani w pkt 2 tej decyzji, ani w jej pkt 3–5 – uściślających kursy wymiany, do których należy się odnieść w określonych szczególnych sytuacjach dotyczących świadczeń – nie wskazano wyraźnie, w odniesieniu do których przepisów rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 należy je zastosować.
- 32 W tych okolicznościach przepis decyzji nr H3 mający zastosowanie w sytuacji wskazanej w pytaniu pierwszym należy określić przy uwzględnieniu charakteru i celu danego świadczenia.
- 33 W tym względzie świadczenie rozpatrywane w postępowaniu głównym, składające się z dodatku dyferencyjnego wypłacanego ewentualnie tytułem comiesięcznych świadczeń rodzinnych, opiera się na art. 68 rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z art. 68 ust. 1 lit. a) w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa więcej niż jednego państwa członkowskiego udzielane są świadczenia w tym samym okresie i dla tych samych członków rodziny, prawa udzielane z tytułu zatrudnienia lub pracy na własny rachunek mają pierwszeństwo przed prawami uzyskanymi na podstawie miejsca zamieszkania. Artykuł 68 ust. 2 stanowi, że w przypadku zbiegu uprawnień świadczenia rodzinne udzielane są zgodnie z ustawodawstwem wyznaczonym jako mające pierwszeństwo, a uprawnienia do świadczeń

rodzinnych z tytułu innych kolidujących ustawodawstw są zawieszane do kwoty przewidzianej przez pierwsze ustawodawstwo i, w odpowiednim przypadku, określany jest dodatek dyferencyjny dla sumy, która przekracza tę kwotę.

- 34 Trybunał orzekł, że taka zasada zapobiegania zbiegowi praw zmierza do zagwarantowania korzystającemu ze świadczeń wypłacanych w kilku państwach członkowskich łącznej wartości wszystkich świadczeń identycznej z kwotą najbardziej korzystnego świadczenia, jakie jest mu należne na podstawie prawa tylko jednego z tych państw (wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Wagener, C-250/13, EU:C:2014:278, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Aby zagwarantować wypłatę całkowitej kwoty identycznej z najkorzystniejszą kwotą świadczenia, jeśli chodzi o porównanie kwot wyrażonych w odmiennych walutach, należy uwzględnić referencyjny kurs wymiany opublikowany przez Europejski Bank Centralny w dacie możliwie bliskiej dacie wypłaty świadczeń. Wymaga to, co się tyczy świadczeń wypłacanych w regularnych odstępach – w niniejszym wypadku comiesięcznie – w długim okresie, uwzględnienia odmiennego kursu wymiany dla każdej wypłaty środków.
- 36 Uwzględnienie jednego kursu wymiany dla takiego okresu, podczas gdy kursy mogą istotnie zmieniać się w tym okresie, stwarza bowiem ryzyko albo pozbawienia osoby uprawnionej do świadczeń części kwoty najkorzystniejszego świadczenia, albo przyznania jej kwoty przekraczającej ową kwotę najkorzystniejszego świadczenia.
- 37 O ile, jak w uwagach na piśmie wskazał rząd niemiecki, konieczność przeprowadzenia obliczenia opartego na nowym kursie wymiany w każdym kolejnym okresie stanowi dodatkowe obciążenie administracyjne dla właściwych instytucji zabezpieczenia społecznego, o tyle poszanowanie brzmienia jasnego przepisu oraz celu, jaki realizuje ten przepis, nie umożliwia wyboru innej metody obliczenia ze względu na jej łatwiejsze zastosowanie (zob. analogicznie wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Wagener, C-250/13, EU:C:2014:278, pkt 38).
- 38 Co się tyczy przepisów decyzji nr H3 mających ewentualnie zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, pkt 2 tej decyzji stanowi, że o ile nie określono inaczej w tej decyzji, kursem wymiany podlegającym uwzględnieniu jest kurs opublikowany w dniu, w którym instytucja wykonuje daną operację.
- 39 Należy stwierdzić, że stosowanie tej reguły do świadczenia rozpatrywanego w postępowaniu głównym może skutkować uwzględnieniem nowego kursu wymiany dla każdej wypłaty danego świadczenia rodzinnego i, w danym wypadku, dodatku dyferencyjnego, co, jak wynika z pkt 34–36 niniejszego wyroku, jest zgodne z celem związanym z płatnością dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, gwarantującą wypłatę całkowitej kwoty identycznej z kwotą najkorzystniejszego świadczenia.
- 40 Należy jednak wskazać, że z brzmienia pkt 2 decyzji nr H3 wynika, iż punkt ten ma charakter dopełniający, w związku z czym ma on zastosowanie przy określaniu kursu wymiany podlegającego uwzględnieniu przy stosowaniu przepisów rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009, do których odnosi się ta decyzja – z zastrzeżeniem zastosowania odmiennego przepisu tej decyzji. W konsekwencji należy rozpatrzyć, czy wspomniane przez sąd odsyłający pkt 3–5 decyzji nr H3 mają zastosowanie do sytuacji takiej jak rozpatrywana w sporze w postępowaniu głównym.
- 41 W tym względzie należy przede wszystkim stwierdzić, że samo brzmienie pkt 3 decyzji nr H3 wyłącza stosowanie tego przepisu w takiej sytuacji. Po pierwsze, wspomniany przepis ma bowiem zastosowanie w wypadkach, w których instytucja państwa członkowskiego „musi przeliczyć daną kwotę na walutę innego państwa członkowskiego”. W sporze w postępowaniu głównym zaistniała zaś sytuacja odwrotna, a mianowicie przeliczenie na własną walutę, przez instytucję zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, kwoty wyrażonej w walucie innego państwa.

- 42 Po drugie, we wspomnianym pkt 3 lit. a) i b) wskazano uwzględnienie kwot „zgodnie z krajowymi przepisami”, podczas gdy w sytuacji rozpatrywanej w sporze w postępowaniu głównym obowiązek uwzględnienia kwoty świadczeń wypłacanych w Szwajcarii dla celów obliczenia ewentualnie należnego w Niemczech dodatku dyferencyjnego wynika z zastosowania art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 i umowy w sprawie swobodnego przepływu.
- 43 Następnie pkt 4 decyzji nr H3 nie może mieć zastosowania, ponieważ również on dotyczy sytuacji, w których instytucja państwa członkowskiego powinna przeliczyć kwotę na walutę innego państwa. Ponadto z brzmienia pkt 4 wynika – a w szczególności z wyrażenia „[punkt] 3 stosuje się odpowiednio, gdy [...] państw[o] członkowski[e] musi przeliczyć kwotę [...] w celu ponownego ustalenia wysokości świadczenia” – że stanowi on szczególny wypadek stosowania pkt 3 tej decyzji.
- 44 Wreszcie pkt 5 decyzji nr H3 ma zastosowanie dla celów ponownego obliczenia świadczenia, które jest regularnie waloryzowane zgodnie z ustawodawstwem krajowym, w przypadku gdy kwoty w innych walutach mają wpływ na to świadczenie. Brzmienie tego przepisu nie stoi co do zasady na przeszkodzie stosowaniu go dla celów określenia dodatku dyferencyjnego ewentualnie należnego, gdy świadczenie rodzinne państwa członkowskiego – które jest zawieszone do wysokości kwoty przewidzianej w ustawodawstwie wskazanym jako mające pierwszeństwo, zgodnie z art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 – jest regularnie waloryzowane.
- 45 Jednakże sąd odsyłający wskazuje, że w latach 2010–2014 dodatek na dziecko pozostające na utrzymaniu w Niemczech – w wysokości po 184 EUR na każde z dwóch pierwszych dzieci – nie zmienił się, a od 2015 r. był podwyższany raz w roku. Z powyższego wynika, że świadczenie to nie było podwyższane w okresie, co do którego w niniejszym wypadku zażądano przyznania dodatku dyferencyjnego – mianowicie między kwietniem 2012 r. a grudniem 2014 r.
- 46 W tych okolicznościach nie można uznać, że wspomniane świadczenie jest regularnie waloryzowane w rozumieniu pkt 5 decyzji nr H3. Przyjęcie możliwości zastosowania tego przepisu skutkowałoby bowiem uwzględnieniem kursu wymiany opublikowanego w dacie zbyt odległej od większości comiesięcznych świadczeń rodzinnych rozpatrywanych w postępowaniu głównym – co byłoby niezgodne z celem art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, wskazanym w pkt 34 niniejszego wyroku.
- 47 Ze względu na to, że żaden z pkt 3–5 decyzji nr H3 nie ma zastosowania w sytuacji takiej jak rozpatrywana w sporze w postępowaniu głównym, należy zastosować pkt 2 – jak wynika z pkt 40 niniejszego wyroku.
- 48 W konsekwencji na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: decyzję nr H3 należy interpretować w ten sposób, że pkt 2 tej decyzji ma zastosowanie do przeliczenia walut, w których wyrażono świadczenia na dziecko pozostające na utrzymaniu, w celu określenia kwoty ewentualnego dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004.

W przedmiocie pytania drugiego

- 49 W pytaniu drugim lit. a), zadany na wypadek gdyby orzeczono, że pkt 2 decyzji nr H3 ma zastosowanie do sytuacji takiej jak rozpatrywana w sporze w postępowaniu głównym, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, jaki jest zakres pojęcia „dnia, w którym instytucja wykonuje daną operację”, w rozumieniu tego przepisu.
- 50 Należy stwierdzić, że w okolicznościach takich jak rozpatrywane w sporze w postępowaniu głównym pojęcie to dotyczy dnia, w którym właściwa instytucja państwa miejsca zatrudnienia – odpowiedzialna w pierwszej kolejności za wypłatę rozpatrywanego świadczenia rodzinnego – dokonuje tej wypłaty. Jest ona bowiem dokonywana w każdym przypadku, podczas gdy wypłata świadczeń przewidzianych

w państwie miejsca zamieszkania w formie dodatku dyferencyjnego jest dokonywana jedynie po zaistnieniu określonych przesłanek – i jest zatem warunkowa i niepewna. Dopiero po wypłacie tego świadczenia przez państwo miejsca zatrudnienia i po przeliczeniu jego kwoty na walutę państwa zamieszkania zainteresowany może korzystać z tego dodatku w ostatnim z wymienionych państw, w przypadku gdy przeliczona kwota jest niższa od kwoty takiego samego świadczenia należnego na podstawie prawa państwa zamieszkania (zob. analogicznie wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Wagener, C-250/13, EU:C:2014:278, pkt 45, 47).

- 51 Taki sposób wykładni jest ponadto zgodny z celem związanym z określoną w art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 zasadą zapobiegania zbiegowi praw, wspomnianą w pkt 34 niniejszego wyroku.
- 52 W konsekwencji na pytanie drugie lit. a) należy udzielić następującej odpowiedzi: pkt 2 decyzji nr H3 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym pojęcie „dnia, w którym instytucja wykonuje daną operację”, w rozumieniu tego przepisu odnosi się do dnia, w którym właściwa instytucja państwa miejsca zatrudnienia dokonuje płatności rozpatrywanego świadczenia rodzinnego.
- 53 Ze względu na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze nie jest konieczne rozpatrzenie pytania drugiego lit. b) i c).

W przedmiocie kosztów

- 54 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

- 1) Jeśli chodzi o przeliczenie waluty świadczenia na dziecko pozostające na utrzymaniu w celu określenia kwoty ewentualnego dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r., na stosowanie i wykładnię art. 90 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004, a także decyzji nr H3 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z dnia 15 października 2009 r. dotyczącej daty, którą bierze się pod uwagę przy ustalaniu kursu wymiany, o którym mowa w art. 90 rozporządzenia nr 987/2009, nie wywiera wpływu okoliczność, że świadczenie to jest wypłacane we frankach szwajcarskich przez instytucję szwajcarską.
- 2) Decyzję nr H3 z dnia 15 października 2009 r. należy interpretować w ten sposób, że pkt 2 tej decyzji ma zastosowanie do przeliczenia walut, w których wyrażono świadczenia na dziecko pozostające na utrzymaniu, w celu określenia kwoty ewentualnego dodatku dyferencyjnego na podstawie art. 68 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 988/2009.

- 3) Punkt 2 decyzji nr H3 z dnia 15 października 2009 r. należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym pojęcie „dnia, w którym instytucja wykonuje daną operację”, w rozumieniu tego przepisu odnosi się do dnia, w którym właściwa instytucja państwa miejsca zatrudnienia dokonuje płatności rozpatrywanego świadczenia rodzinnego.

Podpisy